

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи охорони праці

напрямок підготовки 6.010203 Здоров'я людини

Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту

2017 – 2018 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма №	09.44.117
(підпис)	(прізвище, ініціали)
« »	20 17 р.

Робоча програма «Основи охорони праці» для студентів галузі знань 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини, напряму підготовки 6.010203 «Здоров'я людини». 2017.-21с

Розробники:

Лехолетова Марина Миколаївна, викладач кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Яценко Світлана Петрівна, викладач кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри (циклової комісії) фізичної реабілітації та біокінезіології Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського університету імені Бориса Грінченка.

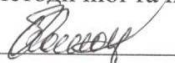
Протокол від 30 серпня 2017 року № 1

Завідувач кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології

 - (Бісмак О. В.)

Години відповідають навчальному плану. Структура програми типова.

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи

 (О. С. Комоцька)

© Лехолетова М. М., Яценко С. П., 2017 рік

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017 рік

ЗМІСТ

1.	Опис навчальної дисципліни	4 ст.
2.	Мета та завдання навчальної дисципліни	5 ст.
3.	Програма навчальної дисципліни: Змістовий модуль I. Правові та організаційні питання охорони праці	6 ст.
	Змістовий модуль II. Основи технічної та пожежної безпеки	7 ст.
4.	Структура навчальної дисципліни	9 ст.
5.	Навчально-методична карта дисципліни «Основи охорони праці»	10 ст.
6.	Теми семінарських занять	11 ст.
7.	Самостійна робота	13 ст.
8.	Методи навчання	16 ст.
9.	Методи контролю	16 ст.
10.	Розподіл балів, які отримують студенти	17 ст.
11.	Методичне забезпечення	18 ст.
12.	Питання до модульного контролю	18 ст.
13.	Рекомендована література	19 ст.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини Напрямок підготовки 6.010203 «Здоров'я людини»	<u>Обов'язкова</u>	
Модулів – 1	Спеціальність: _____	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й	-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 54		7-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра	Лекції	
		10 год.	год.
		Семінарські	
		10 год.	год.
		Модульний контроль	
		3 год.	год.
		Самостійна робота	
		31 год.	год.
		Вид контролю:	
		ПМК	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій спільного наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010 року, № 969/922/216 «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України»

Метою вивчення дисципліни є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Завдання вивчення дисципліни полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

В результаті вивчення дисципліни «Основи охорони праці» молодші спеціалісти та бакалаври з відповідних спеціальностей та напрямів підготовки повинні бути здатними до вирішення професійних задач діяльності, пов'язаних з забезпеченням життя, здоров'я і працездатності під час роботи та мати такі основні загальнокультурні та професійні компетенції з охорони праці:

Загальнокультурні компетенції.

- здатність до ефективного використання положень нормативно-правових документів в своїй діяльності;
- володіння основними методами збереження здоров'я та працездатності виробничого персоналу.

в організаційно-управлінській діяльності:

1. проведення заходів з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності;
2. здатність до організації діяльності у складі первинного виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці;
3. методичне забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці серед працівників організації (підрозділу);

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 54 год., із них 10 год. – лекції, 10 год. – семінарські заняття, 31 год. – самостійна робота, 3 год. – модульний контроль.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Тема 1. Управління охороною праці на виробництві

Законодавча база з охорони праці в Україні та міжнародні нормативно-правові акти з охорони праці.

Права працівників при укладанні трудових договорів щодо охорони праці. Права працівників при укладанні трудової угоди та під час роботи на підприємстві, соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань.

Право працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці, а також на спецодяг, інші засоби індивідуального захисту, змивальні та знешкоджуючі засоби.

Обов'язки власника щодо відшкодування шкоди працівникам у разі ушкодження їх здоров'я.

Обов'язки роботодавця (керівника) щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці та обов'язки працівника за трудовим договором.

Тривалість робочого часу на підприємстві, тривалість відпочинку.

Право працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Особливості охорони праці жінок, неповнолітніх, інвалідів.

Нормативні акти з охорони праці. Загальне поняття про нормативно-правові акти з охорони праці. Система стандартів безпеки праці. Міжгалузеві та галузеві акти з охорони праці. Нормативні акти з охорони праці на окремих об'єктах. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці.

Система управління охороною праці (СУОП) на виробництві. Задачі управління охороною праці. Планування робіт з охорони праці та контроль за її безпекою. Методи управління СУОП. Основні функції служби охорони праці на підприємстві. Комісія з питань охорони праці на підприємстві.

Навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці.

Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи.

Професійний добір та його медичне забезпечення.

Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Державний нагляд за охороною праці. Громадський контроль за охороною праці.

Основні поняття теми: охорона праці, пільги, компенсації, шкідливі умови праці, обов'язки роботодавця; охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів; міжгалузеві та галузеві акти з охорони праці, умови праці, нагляд за охороною праці; управління, система управління охороною праці на виробництві, планування робіт та контроль за безпекою, методи управління; інструктаж, стажування, дублювання, професійний добір, державний нагляд, громадський контроль.

Семінарське заняття №1. Права працівників та управління охороною праці на виробництві. Навчання та інструктаж з охорони праці (2 год.)

Тема 2. Виробничий травматизм, професійні захворювання, аварії, їх розслідування та облік

Види травм та причини нещасних випадків. Основні заходи щодо боротьби з травматизмом. Негативні дії електричного струму. Методи аналізу виробничого травматизму.

Причини виникнення професійних хвороб. Вплив шуму та вібрації на організм людини. Основні напрямки боротьби з шумом на виробництві. Професійні алергічні захворювання.

Порядок та процедура розслідування та обліку нещасних випадків. Склад спеціальної комісії. Спеціальне розслідування групового нещасного випадку. Розслідування та облік аварій.

Аналіз і прогнозування травматизму та професійних захворювань.

Колективні та індивідуальні засоби захисту від дії небезпечних і шкідливих факторів виробничого середовища.

Основні поняття теми: нещасний випадок на виробництві; втрата працездатності: тимчасова, постійно-тимчасова, постійна; травми: механічні, термічні, хімічні, електричні, променеві, нервово-психічні; електричний струм: постійний, змінний; місцеві електротравми; електричний удар; методи аналізу виробничого травматизму: монографічний, топографічний, економічний, анкетування, експертних оцінок; виробничий пил, шум; вібрація; професійні хвороби; туговухість; вібраційна хвороба; нормування, гранично допустимий рівень.

Семінарське заняття №2. Причини, наслідки та розслідування виробничих травм, профзахворювань та аварій (2 год.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВИ ТЕХНІЧНОЇ ТА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Тема 3. Гігієна праці та виробнича санітарія

Фізична праця. Критерії і характеристики робіт. Механізовані форми фізичної праці. Типи спеціалізації операторської діяльності. Розумова праця людини. Характеристика резервів організму людини.

Психологія праці. Типи працесних станів людини. Класифікація негативних працесних станів. Класифікація стресових станів: за формою прояву, за характером наслідків.

Фактори, що сприяють травмуванню людини під час роботи. Завданням професійного відбору. Характеристика його типів, видів та етапів проведення. Типи професійної придатності.

Характеристика факторів працездатності. Крива працездатності та її фази. Ступені виробничої втоми. Характеристика стадій переходу організму з стійкого стану до фази втоми. Відмінності між втомою і перевтомою.

Класи умов праці на підставі Гігієнічної класифікації умов праці за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища. Мікроклімат виробничих приміщень. Прилади, що дозволяють вимірювати показники мікроклімату виробничих приміщень. Якість повітря в робочому приміщенні. Вентиляція виробничих приміщень. Освітлення виробничих приміщень.

Засоби захисту людини від шкідливих речовин.

Основні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення виробництв. Вимоги до розміщення підприємств, робочих і допоміжних приміщень. Санітарно-захисні зони.

Основні поняття теми: фізіологія праці, статична робота, динамічна робота; резерви організму: морфологічні, біохімічні, фізіологічні, психологічні; психологія праці; важкість праці, напруженість праці; професійна орієнтація, професійна переорієнтація, професійний відбір; професійна придатність: абсолютна, відносна; психологічна професійна непридатність; адаптація; працездатність, фази працездатності; виробнича санітарія, виробниче середовище, умови праці; мікроклімат виробничих приміщень; вентиляція, вентиляція природна: загальнообмінна неорганізована, загальнообмінна організована, канална природна витяжна, аерація; дефлектори; штучна вентиляція: місцева припливна, місцева витяжна; гіпотермія, гіпертермія, світло, адаптація, акомодация, конвергенція; природне освітлення, штучне освітлення; санітарно-захисні зони.

Семінарське заняття №3. Значення гігієни праці та виробничої санітарії для здоров'я і працездатності людини (2 год.).

Тема 4. Основні поняття і проблеми технічної та пожежної безпеки

Поняття та об'єкт аналізу технічної безпеки. Безпека виробничого устаткування. Безпека виробничих процесів.

Технічні засоби безпеки: об'єктивні та суб'єктивні.

Безпека при експлуатації посудин і систем, що працюють під тиском: поняття «посудини під тиском», їх реєстрація; безпека при експлуатації котельних та компресорних установок, трубопроводів. Основні причини нещасних випадків при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт. Безпека при експлуатації ліфтів. Безпека на транспорті.

НС техногенного походження. Транспортні аварії і катастрофи. Радіаційно небезпечні об'єкти. Типи радіації. Групи ядерних аварій. Хімічно небезпечні об'єкти. Основні причини

аварій на хімічно небезпечних об'єктах. Пожежо- та вибухонебезпечні об'єкти. Класифікація причин можливого виникнення пожежі та вибуху. Знаки пожежної безпеки. Заходи пожежної профілактики.

Поняття про пожежу. Основні причини пожеж та їх негативні наслідки. Розвиток пожежі. Класи пожеж. Небезпечні та шкідливі фактори пожежі.

Дії працівників на випадок пожежі та надання першої допомоги потерпілим.

Горіння, його характеристика та різновиди.

Пожежо- та вибухонебезпечні об'єкти. Класифікація причин можливого виникнення пожежі та вибуху. Знаки пожежної безпеки. Заходи пожежної профілактики.

Основні поняття теми: технічна безпека, виробниче устаткування, виробничі процеси, посудини під тиском, котельні та компресорні установки, трубопроводи; вантажно-розвантажувальні роботи, експлуатація ліфтів; техногенна катастрофа, автомобільна травма, мотоциклетна травма, залізнична травма, авіаційна травма; радіація; пожежна безпека, державна пожежна охорона, відомча пожежна охорона, добровільна пожежна охорона, державний пожежний нагляд, протипожежний захист, протипожежне обладнання, пожежогасіння, знаки, символи.

Семінарське заняття №4. Технічна та пожежна безпека (2 год.)

Тема 5. Безпека при роботі з електронно-обчислювальними машинами (ЕОМ)

Ергономічні вимоги та оцінка організації робочих місць та вимоги до розміщення ЕОМ.

Вплив ЕОМ на стан здоров'я людини. Гігієнічні вимоги до виробничих приміщень з ЕОМ. Вимоги безпеки до електронно-обчислювальних машин та устаткування.

Вимоги безпеки під час експлуатації, обслуговування, ремонту та налагодження ЕОМ. Параметри, які необхідно враховувати при аналізі та ергономічному проектуванні робочого місця.

Режим праці та відпочинку працівників ЕОМ.

Основні поняття теми: електронно-обчислювальні машини, устаткування, ергономіка, охорона праці, оператор, інженерна психологія; діяльність оператора; робоче місце, вимушена поза; оптимальна зона та зона досяжності; ергономічність; режим праці.

Семінарське заняття №5. Основні положення ергономіки та роботи з ЕОМ (2 год.)

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	Модульний Контроль
Змістовий модуль I. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ							
1.	Управління охороною праці на виробництві	14	4	2	2	10	
2.	Виробничий травматизм, професійні захворювання, аварії, їх розслідування та облік	9	4	2	2	5	
	Разом	24	8	4	4	15	1
Змістовий модуль II. ОСНОВИ ТЕХНІЧНОЇ ТА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ							
3.	Гігієна праці та виробнича санітарія	10	4	2	2	6	
4.	Основні поняття і проблеми технічної та пожежної безпеки	9	4	2	2	5	
5.	Безпека при роботі з електронно-обчислювальними машинами (ЕОМ)	9	4	2	2	5	
	Разом	30	12	6	6	16	2
	Разом за навчальним планом	54	20	10	10	31	3

Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	Модульний контроль
1	Разом: Змістовий модуль I. Правові та організаційні питання охорони праці	24	8	4	4	15	1
2	Разом: Змістовий модуль II. Основи технічної та пожежної безпеки	30	12	6	6	16	2
	Разом за навчальним планом по курсу	54	20	10	10	31	3

5. Навчально-методична карта дисципліни «Основи охорони праці»

Разом: 54 год., лекції – 10 год.; семінарські заняття – 10 год.; самостійна робота – 31 год.; модульний контроль – 3 год. Коефіцієнт: **1,10**

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		
Назва модуля	Правові та організаційні питання охорони праці		Основи технічної та пожежної безпеки		
Кількість балів за модуль	49 балів		61 бал		
Лекції	1	2	3	4	5
Теми лекцій	Управління охороною праці на виробництві (1 бал)	Виробничий травматизм, професійні захворювання, аварії, їх розслідування та облік (1 бал)	Гігієна праці та виробнича санітарія (1 бал)	Основні поняття і проблеми технічної та пожежної безпеки (1 бал)	Безпека при роботі з електронно-обчислювальними машинами (ЕОМ) (1 бал)
Теми семінарських занять	Права працівників та управління охороною праці на виробництві. Навчання та інструктаж з охорони праці (1+10 балів)	Причини, наслідки та розслідування виробничих травм, профзахворювань та аварій (1+10 балів)	Значення гігієни праці та виробничої санітарії для здоров'я і працездатності людини (1+10 балів)	Технічна та пожежна безпека (1+10 балів)	Основні положення ергономіки та роботи з ЕОМ (1+10 балів)
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)		Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		

6. Теми семінарських занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Тема 1. Управління охороною праці на виробництві

Семінарське заняття №1. Права працівників та управління охороною праці на виробництві. Навчання та інструктаж з охорони праці (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Обов'язки власника щодо відшкодування шкоди працівникам у разі ушкодження їх здоров'я.
2. Право працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
3. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці.
4. Права працівників при укладанні трудових договорів щодо охорони праці.
5. Задачі управління охороною праці.
6. Методи управління СУОП.
7. Основні функції служби охорони праці на підприємстві.
8. Комісія з питань охорони праці на підприємстві.
9. Навчання з питань охорони праці.
10. Інструктажі з питань охорони праці.
11. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи.
12. Професійний добір та його медичне забезпечення.
13. Державний нагляд за охороною праці. Громадський контроль за охороною праці.

II. Захист зазначених питань у вигляді доповіді.

Основна література: 1-6

Додаткова література: 1-12

Тема 2. Виробничий травматизм, професійні захворювання, аварії, їх розслідування та облік

Семінарське заняття №2. Причини, наслідки та розслідування виробничих травм, профзахворювань та аварій (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Основні групи причин виробничого травматизму і профзахворюваності.
2. Нещасні випадки, аварії та травматизм.
3. Виробничий травматизм, його причини.
4. Розслідування та облік нещасних випадків.
5. Спеціальне розслідування нещасного випадку.

II. Захист індивідуальних завдань.

Основна література: 1-6

Додаткова література: 1-12

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВИ ТЕХНІЧНОЇ ТА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Тема 3. Гігієна праці та виробнича санітарія

Семінарське заняття №3. Значення гігієни праці та виробничої санітарії для здоров'я і працездатності людини (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Мікроклімат виробничого середовища та його значення для здоров'я і працездатності людини.
2. Освітлення виробничих приміщень. Класифікація виробничого освітлення.
3. Вентиляція виробничих приміщень: природна та механічна. Їх види.
4. Засоби захисту людини від шкідливих речовин.

II. Захист зазначених питань у вигляді доповіді.

Основна література: 1-6

Додаткова література: 1-12

Тема 4. Основні поняття і проблеми технічної та пожежної безпеки

Семінарське заняття №4. Технічна та пожежна безпека (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Безпека виробничого устаткування. Безпека виробничих процесів.
2. Основні причини нещасних випадків при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт.
3. Безпека при експлуатації ліфтів.
4. Безпека на транспорті.
5. Основні причини пожеж та їх негативні наслідки.
6. Дії працівників на випадок пожежі та надання першої допомоги потерпілим.
7. Горіння, його характеристика та різновиди.
8. Пожежна профілактика та пожежна безпека.

II. Захист зазначених питань у вигляді доповіді.

Основна література: 1-6

Додаткова література: 1-12

Тема 5. Безпека при роботі з електронно-обчислювальними машинами (ЕОМ)

Семінарське заняття №5. Основні положення ергономіки та роботи з ЕОМ (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Процедура оцінки організації робочих місць.
2. Вплив ЕОМ на стан здоров'я людини.
3. Гігієнічні вимоги до виробничих приміщень з ЕОМ.
4. Режим праці та відпочинку працівників ЕОМ.

II. Захист зазначених питань у вигляді доповіді.

Основна література: 1-6

Додаткова література: 1-12

7. Самостійна робота

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ (15 год.)

Тема 1. Управління охороною праці на виробництві

Питання для самостійного вивчення:

1. Роль держави у вирішенні питань та завдань охорони праці.
2. Міжнародна співпраця з питань охорони праці.
3. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів.
4. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки.
5. Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП. Національні стандарти України з охорони праці.
6. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.
7. Служба охорони праці підприємства, її статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці.
8. Органи державного контролю за дотриманням законодавства про охорону праці.
9. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.
10. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць.
11. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання.
12. Типове положення про навчання з питань охорони праці, його основні положення.
13. Проведення інструктажу з учнями загальноосвітніх закладів.
14. Документальне оформлення проведення інструктажу.
15. Обов'язки і відповідальність роботодавця щодо дотримання діючих нормативів щодо навчання працюючих питанням з охорони праці.

Основна література: 1-6

Додаткова література: 1-12

Тема 2. Виробничий травматизм, професійні захворювання, аварії, їх розслідування та облік

Питання для самостійного вивчення:

1. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.
2. Особливості розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.
3. Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності.

Основна література: 1-6

Додаткова література: 1-12

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВИ ТЕХНІЧНОЇ ТА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ (16 год.)

Тема 3. Гігієна праці та виробнича санітарія

Питання для самостійного вивчення:

1. Гігієнічна класифікація праці.
2. Поняття про гранично допустимі концентрації (ГДК).
3. Основні вимоги до виробничого освітлення.
4. Мікроклімат виробничого середовища.
5. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.

Основна література: 1-6

Додаткова література: 1-12

Тема 4. Основні поняття і проблеми технічної та пожежної безпеки

Питання для самостійного вивчення:

1. Вимоги до розміщення підприємств, робочих і допоміжних приміщень.
2. Безпека при експлуатації посудин і систем, що працюють під тиском: поняття «посудини під тиском», їх реєстрація; безпека при експлуатації котельних та компресорних установок, трубопроводів.
3. Пожежна сигналізація.
4. Державний пожежний нагляд.
5. Автоматичні засоби пожежогасіння.
6. Категорії приміщень і будівель за вибухопожежною і пожежною небезпекою.
7. Горіння, його характеристика та різновиди.
8. Забезпечення пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

Основна література: 1-6

Додаткова література: 1-12

Тема 5. Безпека при роботі з електронно-обчислювальними машинами (ЕОМ)

Питання для самостійного вивчення:

1. Вимоги безпеки до електронно-обчислювальних машин та устаткування.
2. Вимоги безпеки під час експлуатації, обслуговування, ремонту та налагодження ЕОМ.

Основна література: 1-6

Додаткова література: 1-12

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ (15 год.)	
Тема 1. Управління охороною праці на виробництві (10 год.)	Семінарське заняття
Тема 2. Виробничий травматизм, професійні захворювання, аварії, їх розслідування та облік (5 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВИ ТЕХНІЧНОЇ ТА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ (16 год.)	
Тема 3. Гігієна праці та виробнича санітарія (6 год.)	Семінарське заняття
Тема 4. Основні поняття і проблеми технічної та пожежної безпеки (5 год.)	Семінарське заняття
Тема 5. Безпека при роботі з електронно-обчислювальними машинами (ЕОМ) (5 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль
<i>Разом: 31 год.</i>	

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), пояснення, розповідь, бесіда.

• Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

• Практичні.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій).

9. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Основи охорони праці» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. V), де зазначено види й терміни контролю. Результати навчання студентів щодо опанування навчальної дисципліни оцінюються за 100-бальною шкалою. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у європейську кредитну трансферно-накопичувальну систему (ЄКТС) подано у табл. 9.1, табл. 9.2.

Таблиця 9.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

Вид діяльності	Бал	∑ балів
1. Відвідування лекцій	1	5 x 1 = 5
2. Відвідування семінарських робіт	1	5 x 1 = 5
3. Виконання семінарських робіт	10	5 x 10 = 50
5. Виконання мод. контр. роботи	25	2 x 25 = 50
РАЗОМ БАЛІВ		110

Розрахунок коефіцієнту: $110 : 100 = 1,1$

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки (ЄКТС)

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75 – 81 бал	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69 – 74 бали	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1 – 34 бали	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних та семінарських заняттях, виконання модульних контрольних робіт.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань та здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Семінарські заняття					Вид контролю
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T4	T5	ПМК
10	10	10	10	10	
МКР 1 – 25 балів		МКР 2 – 25 балів			
Відвідування – 10 балів					

Коефіцієнт: **1,10**

11. Методичне забезпечення

1. опорні конспекти лекцій;
2. навчальні посібники;
3. робоча навчальна програма;
4. збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
5. засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

12. Питання до модульного контролю

1. Види вібрації та її вплив на людину.
2. Види травм та причини виробничого травматизму.
3. Виробнича втома та її ступені.
4. Виробнича санітарія та її роль в збереженні здоров'я та працездатності працівників.
5. Виробничі фактори, їх класифікація та характеристика.
6. Відповідальність за порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки.
7. Відшкодування власником шкоди у разі ушкодження здоров'я працівників.
8. Відшкодування шкоди працівнику в разі його травмування або захворювання на виробництві.
9. Вплив на організм людини електромагнітного випромінювання.
10. Вплив на організм людини інфрачервоного випромінювання.
11. Вплив шуму та вібрації на організм людини.
12. Гарантії прав на охорону праці працівників.
13. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.
14. Джерела і чинники небезпек.
15. Дії персоналу та школярів (вихованців) під час пожежі в закладі освіти.
16. Евакуація людей під час пожежі.
17. Електричний струм, місцеві електротравми (електричні опіки, електричні знаки, металізація шкіри, механічні пошкодження та електроофтальмія).
18. Електричний удар. Ступені електричного удару та їх вплив на людину.
19. Законодавча база України з питань пожежної безпеки.
20. Законодавчі документи, які регламентують порядок розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.
21. Засоби колективного та індивідуального захисту під час пожежі.
22. Засоби профілактики порушень стану здоров'я користувачами ЕОМ.
23. Інструктажі з охорони праці, їх види.
24. Класифікація аварій.
25. Класифікація причин виробничого травматизму.
26. Класифікація шкідливих виробничих факторів за природою дії на організм людини.
27. Методи аналізу виробничого травматизму.
28. Мікроклімат виробничих приміщень (освітлення виробничих приміщень, якість повітря в робочому приміщенні).
29. Наслідки враження людини електричним струмом.
30. Небезпечні фактори пожежі, їх характеристика.
31. Негативні дії електричного струму на організм людини.
32. Негативні дії шуму на організм людини.
33. Нещасні випадки, аварії та травматизм.
34. Нещасні випадки. Професійні захворювання.

35. Обов'язки працівників щодо виконання вимог охорони праці.
36. Організаційно-правові основи забезпечення пожежної безпеки та обов'язки органів державної виконавчої влади у вирішенні цих питань.
37. Організація охорони праці на виробництві.
38. Основні нормативні акти про гігієну праці та виробничу санітарію.
39. Основні обов'язки роботодавця щодо забезпечення пожежної безпеки об'єкта.
40. Основні положення з охорони праці жінок.
41. Основні положення з охорони праці неповнолітніх.
42. Основні поняття про вентиляцію: природна, механічна та аварійна вентиляція.
43. Основні попереджувально-сигнальні кольори та охарактеризуйте їх призначення.
44. Основні протипожежні заходи.
45. Пільги та компенсації працівникам за важкі та шкідливі умови праці.
46. Пожежна охорона, її види і функції.
47. Пожежна сигналізація, її різновиди та характеристика.
48. Поняття про гігієну праці. Зв'язок гігієни праці з охороною праці.
49. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві.
50. Права посадових осіб органів державного нагляду з охорони праці.
51. Працездатність. Фази працездатності людини.
52. Принципи побудови системи державних органів управління та нагляду за охороною праці.
53. Професійні захворювання. Причини виникнення професійних хвороб.
54. Професійні хвороби.
55. Процедура спеціального розслідування та обліку нещасного випадку на виробництві.
56. Психологія праці. Назвіть та охарактеризуйте негативні психічні стани людини.
57. Психофізичні виробничі фактори виникнення професійних хвороб.
58. Розслідування та облік нещасних випадків.
59. Система попередження пожеж.
60. Соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань.
61. Спеціальне розслідування нещасних випадків.
62. Транспортні аварії і катастрофи.
63. Фази працездатності.
64. Фізична праця. Назвіть критерії тяжкості робіт і дайте їм характеристику.
65. Характерні місцеві електротравми.

13. Рекомендована література

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення» <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>
2. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
3. Закон України "Про екстрену медичну допомогу" <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5081-17>
4. Закон України "Про охорону здоров'я" <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
5. Нормативні документи з пожежної безпеки <http://document.ua/normativni-dokumenty-z-pozhezhnoyi-bezpeki-cat10.html>
6. Протипожежний захист. Знаки безпеки. Форма та колір // Національний стандарт України. – К.: Держспоживстандарт України, 2008. – 12 с.

Базова

1. Атаманчук П. С. Охорона праці в галузі : навч. посіб. / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, Р. М. Білик. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 322 с.
2. Апостолук С. О. Безпека праці: ергономічні та естетичні основи: навч. посіб. / С. О. Апостолук, В. С. Джигирей, А. С. Апостолук, І. А. Соколовський, Б. О. Апостолук. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2007. – 215 с.
3. Грибан В. Г. Охорона праці : навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Г. Грибан, О. В. Негодченко. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 280 с.
4. Гришук М. В. Охорона праці в галузі : Підручник / М. В. Гришук. – К. : Кондор, 2008. – 240 с.
5. Гусєв А. М. Охорона праці : нав. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / А. М. Гусєв. – К. : Вид-во Європ. ун-ту., 2006. – 283 с.
6. Запорожець О. І. Основи охорони праці. Підручник / О. І. Запорожець, О. С. Протоєрейський, Г. М. Франчук, І. М. Боровик. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.

Допоміжна

1. Демин В. Ф. Развитие основ анализа риска и управления безопасностью / В. Ф. Демин, Я. В. Шевелев. – М. : Знание, 1989. – 320 с.
2. Дубровская С. В. Метеочувствительность и здоровье / С. В. Дубровская. – М. : Рипол Классик, 2011. – 256 с.
3. Зинченко В. П. Введение в эргономику / В. П. Зинченко. – М. : Сов. Радио, 1974. – 352 с.
4. Колосов Ю. В. Физиологические основы охраны труда / Ю. В. Колосов, С. В. Красильщикова. – СПб. : СПбГУИТМО, 2006. – 56 с.
5. Лукашевич Н. П. Психология труда / Н. П. Лукашевич, И. В. Сингаевская, Е. И. Бондарчук. – К. : МАУП, 2004. – 112 с.
6. Маруненко І. М., Шеремета М. М., Волковська Г. І., Кобеньок Г. В. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці : навч.-метод. посіб. з питань проведення практичних робіт [для студ. вищ. навч. закл.] / Ірина Михайлівна Маруненко, Марина Миколаївна Шеремета, Ганна Ігорівна Волковська, Георгій Васильович Кобеньок. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. – 47 с.
7. Повякель Н. И. Практическая психология в системах «человек-техника» / Н. И. Повякель. – К. : МАУП, 2003. – 296 с.
8. Робоча навчальна програма «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» / Укладачі: М. М. Лехолетова, С. П. Яценко. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016. – 22 с.
9. Тимош І. М. Основи фізіології та психології праці / І. М. Тимош. – Тернопіль : Економічна думка, 1999. – 168 с.
10. Хенли Э. Дж. Надежность технических систем и оценка риска / Э. Дж. Хенли. – М. : Машиностроение, 1984. – 528 с.
11. Шеремета М.М. Вплив небезпечних та шкідливих факторів на здоров'я людини / Марина Шеремета // Безпека життєдіяльності і охорона здоров'я дітей і молоді XXI сторіччя: сучасний стан, проблеми та перспективи : Матер. Міжнародної науково-практичної конференції, 2011/9. – Переяслав-Хмельницький ДВНЗ імені Григорія Сковороди, 2011.
12. Яремко З. М. Охорона праці : навч. посіб. / З. М. Яремко, С. В. Тимошук, О. І. Третяк, Р. М. Ковтун; за ред. проф. З. М. Яремка. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 69 с.

Робоча програма навчального курсу

«Основи охорони праці»

Укладачі:

Лехолетова Марина Миколаївна, викладач кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Яценко Світлана Петрівна, викладач кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського університету імені Бориса Грінченка.